

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

III Olimpiada Historyczna Juniorów

Eliminacje centralne – etap pisemny

Instrukcja dla ucznia

1. Sprawdź, czy test zawiera **16 stron**. Ewentualny brak stron, zadań lub inne usterki zgłoś Komisji.
2. Test, do którego przystępujesz, zawiera **29 zadań**. Maksymalnie możesz uzyskać **50 punktów**.
3. Czytaj uważnie treści zadań i wszystkie polecenia.
4. Staraj się nie popełniać błędów przy zaznaczaniu lub dobieraniu odpowiedzi, jeśli się pomylisz, przekreśl błędną odpowiedź, napisz przy niej: „błąd” i napisz, podkreśl, wskaż lub dobierz prawidłową odpowiedź.
5. Podczas trwania konkursu nie możesz korzystać z pomocy naukowych oraz z podpowiedzi koleżanek i kolegów.
6. Na udzielenie odpowiedzi w teście masz **60 minut**.

Życzymy Ci powodzenia!

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 1. (0–3)

Na podstawie informacji zawartych w artykule „*Historia polskiego Senatu*” oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Druga Izba polskiego parlamentu powstała z Rady Królewskiej, która funkcjonowała od XIV w.	P	F
Nazwa Senat pochodzi od łacińskiego słowa, które w tłumaczeniu brzmi „rada starszych”.	P	F
Pierwszym Senatorem był arcybiskup gnieźnieński.	P	F

Zadanie 2. (0–3)

Na podstawie informacji zawartych w artykule „*Kalendarium dziejów polskiego Senatu*” oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Senat stał się jednym ze stanów sejmujących Sejmu Walnego od roku 1505.	P	F
Skład senatu został ustalony i zamknięty za króla Zygmunta I Starego.	P	F
Podczas bezkrólewia kompetencje króla w Senacie przejmował prymas jako interrex.	P	F

Zadanie 3. (0–2)

Źródło. Fragment artykułu

25 października 1501 roku [A] ..... wydał [...] przywilej, który ograniczył władzę króla i senatu. Tzn. przywilej [B] ..... zmienił ustrój Polski na republikę oligarchiczno-arystokratyczną.

[...]

Przywilej ten dawał bardzo silną pozycję senatowi. W zasadzie większość decyzji miała zapadać za zgodą senatu, pozycja króla została ograniczona do roli przewodniczącego senatu [...].

Źródło: [https://www.\[...\] .pl/39/156/Artykuł \[...\]](https://www.[...] .pl/39/156/Artykuł [...]) [dostęp: 26.01.2022]

Uzupełnij powyższy fragment artykułu o brakujące w nim informacje, wpisując je w wykropkowane pola oznaczone literami A [wystawca przywileju – król] i B [nazwa przywileju].

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 4. (0–2)

Na podstawie informacji zawartych w treści lekcji *Polski parlamentaryzm: sejmiki i sejm walny* wykonaj polecenia.

4.1. Wyjaśnij, jaką rolę w I Rzeczypospolitej pełnili *senatorowie rezydenci*.

.....

.....

.....

4.2. Podaj nazwę organu władzy, który decyzją sejmku rozbiorowego zastąpił senatorów rezydentów.

.....

Zadanie 5. (0–1)

Źródło 1. Fotografia obrazu Jana Matejki

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 25.01.2022]

Źródło 2. Fotografia obrazu Jana Matejki

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 25.01.2022]

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Dokończ zdanie – uzupełnij lukę i uzasadnij odpowiedź, odwołując się do wskazanego źródła.

Scalenie Senatu koronnego i Senatu litewskiego w jeden Senat nastąpiło na mocy wydarzenia uwiecznionego na obrazie, który został zaprezentowany w źródle oznaczonym cyfrą .....

Uzasadnienie .....

.....

.....

Zadanie 6. (0–1) Źródło. Fragment artykułu *Sejm i Senat – wzajemne relacje*

[...] na sejmie na przełomie lat 1538-1539 [...] doszło do walki na szable między posłami szlachty a posłami senatorskimi, których ci pierwsi chcieli usunąć z obrad. Również na sejmie elekcyjnym 1587 roku doszło do wzajemnego obrażania się i groźby bójki.

[...] Najczęściej [...] przedstawiciele obu izb okazywali sobie wzajemną niechęć lekceważącym zachowaniem, ostrymi przymówkami i napominaniem.

Źródło: <https://www.wilanow-palac.pl> [dostęp: 28.01.2022]

Wyjaśnij, z czego wynikały wzajemne negatywne relacje między posłami szlachty a posłami senatorskimi, o których napisano w przywołanym fragmencie artykułu.

.....

.....

.....

Zadanie 7. (0–1)

Źródło 1. Tekst źródłowy [fragment]

Henryk, z Bożej łaski król Polski, wielki książę litewski [...]. Wiadomo czynimy niniejszym pismem [...]

4. O wojnie albo ruszeniu pospolitym nic zaczynać nie mamy bez pozwolenia sejmowego wszech stanów [...]

17. Osobiście to warujemy, iż podatków ani poborów żadnych w imionach naszych królewskich

i rad duchowych [...] w Polsce i Wielkim Księstwie Litewskim i we wszystkich ziemiach naszych do Korony należących składać i postanawiać nie mamy, bez zwolnienia wszech stanów na sejmie walnym [...]

Źródło: T. Mosiek, *Historia. Od wielkich odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2004, s. 38–39.

Źródło 2. Tekst źródłowy [fragment]

Ponieważ prawa ogólne i ustawy publiczne dotyczą nie pojedynczego człowieka, ale ogółu narodu, przeto na tym walnym sejmie radomskim [...] postanowiliśmy, iż odtąd na potomne czasy nic nowego [...] stanowionym być nie ma przez nas i naszych następców, bez wspólnego zezwolenia senatorów [...] i posłów ziemskich [...].

Źródło: *Teksty źródłowe do nauki historii w szkole*, nr 20, Warszawa 1960, s. 5.

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Rozstrzygnij, czy dokument, który zrównał uprawnienia Senatu i Izby Poselskiej i wprowadził zasadę, że ustawa uchwalona przez Sejm musiała być rezultatem zgodnej decyzji trzech stanów sejmujących został przywołany w źródle 1. czy w źródle 2. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

.....

Zadanie 8. (0–2)

Źródło. Fragment opracowania historycznego

Najstarsze [...] pochodzą z 1493 r. Ich projekty spisywano w Izbie Poselskiej, uzgadniając często treść z senatorami i królem poprzez deputacje poselskie wysyłane do Senatu. [...] przyjmowano je na wspólnym posiedzeniu końcowym obu izb, odbywającym się w izbie senatorskiej w obecności króla.

Źródło: <https://senat.edu.pl> [dostęp: 26.01.2022]

8.1. Podaj nazwę stosowaną w XV – XVIII wieku w odniesieniu do aktów prawnych, o których mowa w źródle.

.....

8.2. Podaj nazwy dwóch języków, w których spisywane były akty prawne, o których mowa w źródle.

Do I połowy XVI w. ....

Od I połowy XVI w. ....

Zadanie 9. (0–3)

Źródło 1. Tekst źródłowy [fragment]

Tron polski elekcyjnym przez familie mieć na zawsze chcemy i stanowimy. [...] Dynastia przyszłych królów polskich zacznie się na osobie Fryderyka Augusta, dzisiejszego elektora Saskiego.

[...]

Straż, czyli Rada Królewska do dozoru całości i egzekucji praw Królowi dodana [...].

Źródło: T. Mosiek, *Historia. Od wielkich odkryć geograficznych do I wojny światowej. Ćwiczenia ze źródłami*, Poznań 2004, s. 90–91.

Źródło 2. Fragment artykułu *Historia polskiego Senatu*

Rola Senatu została ograniczona na rzecz Izby Poselskiej. Król przestał być oddzielnym stanem sejmującym, stał się prezydentem Senatu. Izbę pozbawiono prawa do inicjatywy ustawodawczej, pozostawiono jej prawo weta zawieszającego w stosunku do praw politycznych, cywilnych i karnych, uchwalonych przez posłów.

Źródło: <https://senat.edu.pl> [dostęp: 27.01.2022]

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Dokument przywołany w źródle 1. to Ustawa Rządowa z 1791 r.	P	F
Akt prawny zacytowany w źródle 2. wprowadzał w Rzeczypospolitej ustrój monarchii parlamentarnej.	P	F
Oba teksty (źródło 1. i źródło 2.) są fragmentami Konstytucji 3 Maja.	P	F

Zadanie 10. (0–1)

Źródło. Fotografia obrazu [fragment]

Źródło: <https://pl.wikipedia.org> [dostęp: 25.01.2022]

Rozstrzygnij, czy na ziemiach polskich, na których obowiązywał akt prawny, którego nadanie zobrazowano w źródle, funkcjonował Senat. Odpowiedź uzasadnij.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

.....

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 11. (0–1)
Źródło 2. Godło

Źródło: Medium Coat of Arms of Congress Poland.svg, <http://www.fotw.net/flags/pl-xix.html#kpc>, CC BY-SA 3.0, <https://commons.wikimedia.org> [dostęp: 29.01.2022]

Rozstrzygnij, czy w okresie, kiedy godłem państwa polskiego było godło zaprezentowane w źródle, funkcjonował Senat. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do źródła i własnej wiedzy.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

.....

Zadanie 12. (0–1)

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych. Odpowiedź uzasadnij, podając imiona i nazwiska marszałków Senatu II Rzeczypospolitej.

W ciągu istnienia II Rzeczypospolitej pracami Senatu kierowało

1. trzech marszałków
2. czterech marszałków
3. pięciu marszałków.
4. sześciu marszałków.

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 13. (0–1)

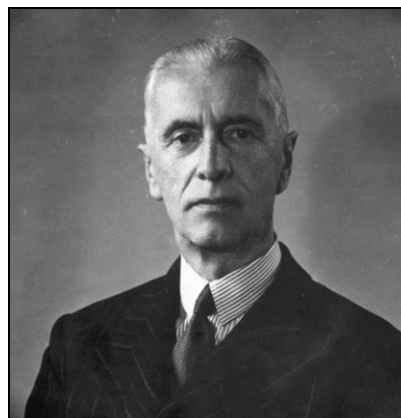
Źródło 1. Fotografie

A.

Źródło: <https://senat.edu.pl> [dostęp: 10.01.2022]

B.

Źródło: <https://senat.edu.pl> [dostęp: 10.01.2022]

Rozstrzygnij, czy marszałek Senatu I kadencji został zaprezentowany na fotografii A czy na fotografii B. Odpowiedź uzasadnij, podając jego imię i nazwisko.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

Zadanie 14. (0–1)

Źródło 1. Fotografia

Źródło: <https://www.tvp.info> [dostęp: 10.01.2022]

Źródło 2. Fotografia

Źródło: <https://historia.wprost.pl> [dostęp: 10.01.2022]

Podaj imię i nazwisko marszałka Senatu II Rzeczypospolitej, który interweniował u papieża Piusa XII w kwestii, do której nawiązuje źródło.

.....

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 15. (0–2)

Źródło. Tekst źródłowy [fragment]

Artykuł 1.

Państwo Polskie jest Rzeczpospolitą.

Artykuł 2.

Władza zwierzchnia w Rzeczypospolitej należy do Narodu. Organami Narodu w zakresie ustawodawstwa są Sejm i Senat, w zakresie władzy wykonawczej – Prezydent Rzeczypospolitej łącznie z odpowiedzialnymi ministrami, w zakresie wymiaru sprawiedliwości – niezależne Sądy.

Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl> [dostęp: 11.01.202]

15.1. Dokończ zdanie – odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Zgodnie z konstytucją RP, którą zacytowano w źródle czynne prawo wyborcze w wyborach do Senatu II Rzeczypospolitej zacytowanej w źródle miał obywatel RP, który ukończył lat

1. 18.
2. 21.
3. 25.
4. 30.

15.2. Dokończ zdanie – odpowiedzi wybierz spośród podanych.

Zgodnie z konstytucją przywołaną w źródle bierne prawo wyborcze do Senatu II Rzeczypospolitej miał obywatel RP, który ukończył lat

1. 21.
2. 25.
3. 30.
4. 40.

Zadanie 16. (0–1)

Źródło 1. Tekst źródłowy [fragment]

Artykuł 39.

Prezydenta Rzeczypospolitej wybierają na lat siedem bezwzględna większością głosów Sejm i Senat połączone w Zgromadzenie Narodowe.

[...]

Prezydent Rzeczypospolitej sprawuje władze wykonawczą przez odpowiedzialnych przed Sejmem ministrów i podległych im urzędników.

[...]

Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl> [dostęp: 13.01.2022]

Źródło 2. Tekst źródłowy [fragment]

Art. 2.

(1) Na czele Państwa stoi Prezydent Rzeczypospolitej.

(2) Na nim spoczywa odpowiedzialność wobec Boga i historii za losy Państwa.

[...]

Art. 3.

(1) Organami Państwa, pozostającymi pod zwierzchnictwem Prezydenta Rzeczypospolitej są:
Rząd,

**Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce**

Sejm,
Senat,
Siły Zbrojne,
Sądy,
Kontrola Państwowa
[...]

Źródło: <http://isap.sejm.gov.pl> [dostęp: 13.01.2022]

Rozstrzygnij, czy liczbę – 96. senatorów w dziejach II Rzeczypospolitej wprowadzała konstytucja zacytowana w źródle 1. czy w źródle 2. Odpowiedź uzasadnij, powołując się na nazwę wskazanej konstytucji.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

Zadanie 17. (0–2)

Dokończ zdane – odpowiedź wybierz spośród podanych i uzupełnij lukę.

W myśl Konstytucji kwietniowej z wyboru pochodziło

1. 1/2 senatorów,
2. 1/3 senatorów,
3. 2/3 senatorów,
4. 1/5 senatorów,

A pozostałych senatorów powoływał .....

Zadanie 18. (0–4)

Uzupełnij tabelę, wpisując obok podanych zasad, nazwy konstytucji II Rzeczypospolitej, w której dana zasada obowiązywała.

Zasada	Nazwa konstytucji
[...] senatorowie, tak jak posłowie na Sejm, wybierani będą w głosowaniu powszechnym, tajnym, bezpośrednim, równym i stosunkowym (proporcjonalnym) <small>Źródło: https://senat.edu.pl [dostęp: 10.01.2022]</small>	
Wybory do Senatu były pośrednie. Obywatele, którym przysługiwało prawo wyborcze do Senatu, wybierali delegatów do wojewódzkich kolegiów wyborczych, te z kolei wybierały senatorów. <small>Na podstawie: https://senat.edu.pl [dostęp: 10.01.2022]</small>	
Ograniczono czynne prawo wyborcze do Senatu. Zachowali je tylko obywatele spełniający przynajmniej jeden z warunków określonych w ordynacji, tj. odznaczeni z tytułu osobistej zasługi, posiadający określone wykształcenie lub stopień oficerski, pełniący funkcje z zaufania społecznego. Wybory do Senatu stały się pośrednie. [...] <small>Źródło: https://senat.edu.pl [dostęp: 10.01.2022]</small>	
[...] marszałek Senatu zastępczo sprawował funkcję prezydenta w sytuacji, gdy urząd prezydenta był opróżniony.	

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Źródło: https://senat.edu.pl [dostęp:10.01.2022]	
Senat nie miał prawa do inicjatywy ustawodawczej (przysługiwało ono tylko rządowi i Sejmowi) ani prawa do wyrażania wotum nieufności wobec rządu (posiadał je tylko Sejm), mógł natomiast podejmować rezolucje, a senatorowie na równi z posłami posiadali prawo do składania interpelacji. Senat uczestniczył w procedurze zmiany konstytucji. Łącząc się z Sejmem w Zgromadzenie Narodowe, brał udział w wyborze prezydenta, jego zaprzysiężeniu i w rewizji konstytucji.	
Źródło: https://senat.edu.pl [dostęp:10.01.2022]	

Zadanie 19. (0–3)

Oceń, czy poniższe zdania są prawdziwe czy – fałszywe. Wybierz P, jeśli zdanie jest prawdziwe lub F – jeśli jest fałszywe.

Pierwsze posiedzenie Senatu w II Rzeczypospolitej odbyło się 28 listopada 1922 r.	P	F
Pierwsze posiedzenie senatu II Rzeczypospolitej otworzył Józef Piłsudski.	P	F
Kadencja Senatu w myśl Konstytucji marcowej wynosiła 7 lat.	P	F

Zadanie 20. (0–1)

Źródło. Fragment opracowania historycznego

[...] po południu, Senat odbył nadzwyczajne posiedzenie, które, jak się okazało, było ostatnim w historii II Rzeczypospolitej. Z powodu trudności komunikacyjnych nie wszyscy senatorowie zdążyli dojechać do Warszawy.

Źródło: <https://senat.edu.pl> [dostęp: 10.01.2022]

Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Posiedzenie Senatu Rzeczypospolitej, o którym mowa w tekście odbyło się

1. z powodu wybuchu przewrotu majowego.
2. w wyniku wprowadzenia w II Rzeczypospolitej rządów autorytarnych.
3. w obliczu ataku III Rzeszy na Polskę.
4. w obliczu ataku ZSRR na Polskę.

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 21. (0–1)

Źródło. Plakat z epoki

Źródło: <https://ank.gov.pl/wystawy/w-70-rocznice> [...] [dostęp: 25.01.2022]

Uzasadnij, że wydarzenie, do którego nawiązuje źródło miało wpływ na dzieje polskiego Senatu.

Uzasadnienie: .....

.....

.....

Zadanie 22. (0–1)

Źródło. Hasło słownikowe

Senat podejmuje postępowanie [...] na wniosek komisji lub co najmniej 10 senatorów. O podjęciu postępowania [...] Marszałek Senatu zawiadamia Marszałka Sejmu i Prezesa Rady Ministrów.

Źródło: <http://senat.edu.pl/publikacje/sownik-parlamentarny> [dostęp: 26.01.2022]

Podaj kompetencję Senatu Rzeczypospolitej, która została wyjaśniona w źródle.

Zadanie 23. (0–1)

Podaj nazwę Wydawnictwa rządowego, w którym publikowane są ustawy i rozporządzenia.

.....

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 24. (0–3)

Spośród podanych urzędników państwowych i kościelnych podkreśl tych, którzy zasiadali w Senacie na początku XVI w.

wojewodowie	podskarbi koronny
kasztelanowie	arcybiskupi
marszałek wielki koronny	biskupi,
marszałek nadworny	proboszczowie
kanclerz	hetmani,
podkanclerzy	starostowie

Zadanie 25. (0–1)

Dokończ zdanie – uzupełnij lukę.

Polska tradycja parlamentarna ukształtowała się na przestrzeni ..... lat.

Zadanie 26. (0–1)

Źródło 1. Plakat

Źródło: <https://wrotapodlasia.pl> [dostęp: 25.01.2022]

Źródło 2. Fotografia

<https://www.intro.media/artykuly> [dostęp: 25.01.2022]

Dokończ zdanie – odpowiedz wybierz spośród podanych. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do obu źródeł.

Senat Rzeczypospolitej został przywrócony na mocy wydarzenia, do którego nawiązuje źródło oznaczone cyfrą .....

Uzasadnienie .....

.....

.....

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 27. (0–1)
Źródło. Fotografia

Źródło: K. Czerwińska, licencja: CC BY-SA 3.0 [w:] <https://zpe.gov.pl> [dostęp: 25.01.2022]

Rozstrzygnij, czy izba polskiego parlamentu, której obrady zaprezentowano w źródle uchwała ustawy czy zatwierdza ustawy uchwalone przez izbę niższą parlamentu. Odpowiedź uzasadnij, odwołując się do treści źródła.

Rozstrzygnięcie .....

Uzasadnienie .....

.....

Zadanie 28. (0–3)

28.1. Uzupełnij zdanie – wpisz cyfrę rzymską w wykropkowane pole.

Obecny Senat Rzeczypospolitej Polskiej jest Senatem ..... kadencji.

28.2. Podaj imię i nazwisko obecnego Marszałka senatu Rzeczypospolitej Polskiej.

.....

28.3. Dokończ zdanie – odpowiedź wybierz spośród podanych.

Marszałek Senatu i Wicemarszałkowie Senatu tworzą jeden z organów Senatu, czyli

1. Konwent Seniorów.
2. Komisję zwyczajną.
3. Komisje nadzwyczajną.
4. Prezydium Senatu.

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

Zadanie 29. (0–2)

Podaj dwie różnice w kompetencjach Senatu, które wystąpiły na przestrzeni dziejów – od czasu powstania Senatu do Senatu obecnej kadencji.

Tak było	Tak jest

Eliminacje centralne
Olimpiady Historycznej Juniorów
2021-2022
Dzieje Senatu w Polsce

BRUDNOPIS